

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ**
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Затверджено:
Протокол засідання кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
№ 1 від 31 серпня 2022 р.
Завідувач кафедри ФОО
С.М. Шулярєнко

Викладач	Андрєєва Олена Володимирівна Кандидат економічних наук, доцент
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	Андрєєва Олена Володимирівна
E-mail	cheetah2007@ukr.net
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій/ Кафедра Фінансів, обліку і оподаткування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 телефон: +38044 591-51-08
Консультації	Кожен вівторок та четвер з 15 до 17 м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 або за ZOOM посилання
Офіційна назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова
Курс / Семестр викладання	3/6
Обсяг дисципліни	4 кредитів ECTS / 120 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 24 годин / 4 годин Практичні заняття – 20 години / 4 години
Форма контролю	Залік
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проектор, мережа Internet.
Мова викладання	Українська

Мета вивчення дисципліни	Ознайомити студентів з основами організації фінансів місцевого рівня, тенденціями та проблемами процесів децентралізації в Україні, слабкими та сильними сторонами місцевого самоврядування, розвитком бюджетних і міжбюджетних відносин, з особливостями управління місцевими фінансами.
Загальні компетентності	ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
Програмні результати навчання	ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем. ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ЧИМ ЦІКАВИЙ КУРС:

Курс дає можливість розширити світогляд та професійні компетенції, поглибивши знання з місцевих фінансів, отримавши цікаву інформацію про:

розвиток інституту місцевого самоврядування як передумову існування місцевих фінансів;
функції місцевих фінансів та основні принципи їх організації. Місцеві фінансові інститути;
фінансову політику місцевих органів влади, її завдання, стратегію, тактику та сегменти;
податкове право як елемент податкової політики на місцевому рівні. Критерії вибору місцевих податків і зборів;
джерела фінансових ресурсів місцевих бюджетів і складові фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування;
види доходів місцевих бюджетів і інститут місцевих податків і зборів;
склад видатків місцевих бюджетів і критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами України;
міжбюджетні відносини та їх складові;
зміст і стадії бюджетного процесу на місцевому рівні: складання, розгляд, затвердження, виконання та звітність місцевих бюджетів;
фінансове забезпечення підприємств комунальної форми власності;
управління місцевими фінансами.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. «Місцеві фінанси»

Змістовий модуль 1. «Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів»

Тема 1. Місцеві фінанси в складі фінансової системи України

Розвиток інституту місцевого самоврядування як передумова існування місцевих фінансів. Витоки теорій місцевого самоврядування та місцевих фінансів. Генезис місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів та основні принципи їх організації. Місцеві фінансові інститути.

Ключові слова: місцеві фінанси, функції місцевих фінансів, принципи організації місцевих фінансів, місцеві інститути: бюджетів, податків і зборів, цільових фондів органів місцевого самоврядування, позик, комунального кредиту.

Тема 2. Фінансова політика місцевих органів влади

Фінансова політика місцевих органів влади її завдання, стратегія, тактика та сегменти. Механізм забезпечення фінансової політики місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування включає та його компоненти. Складові місцевої фінансової політики: бюджетна, податкова, інвестиційна політики. Принципи організації місцевої фінансової політики: законності, децентралізації державного управління, партнерства, публічності та гласності.

Ключові слова: фінансова політика місцевих органів влади, суб'єкти фінансової політики, об'єкти фінансової політики, механізм фінансової політики, бюджетна політика, податкова політика, фінансова стратегія і тактика.

Тема 3. Податкова та боргова політика органів місцевого самоврядування

Податкове право як елемент податкової політики на місцевому рівні. Критерії вибору місцевих податків і зборів: можливість індексації надходжень, рівень адміністративних витрат, стабільність надходжень. Боргова політика місцевих органів та її принципи. Ризики при кредитуванні.

Ключові слова: податок, податкове право, податкова політика, кредит, боргова політика.

Тема 4. Місцеві бюджети - визначальна ланка місцевих фінансів

Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування. Місцеві бюджети у системі фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Джерела фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Фактори впливу на обсяги фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Складові фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування: доходи місцевих бюджетів, кошти цільових фондів, фінансові ресурси підприємств комунальної власності, благодійні, спонсорські внески, пожертвування, інші ресурси згідно із законодавством. Роль місцевих бюджетів у соціальному та економічному розвитку регіонів і територіальних громад. Фінансова незалежність органів місцевого самоврядування та проблеми її забезпечення.

Ключові слова: місцеві бюджети, бюджет АР Крим, обласні бюджети, районні бюджети, бюджети місцевого самоврядування; принципи утворення місцевих бюджетів: єдності, збалансованості, самостійності, повноти, обґрунтованості, ефективності, неупередженості. Зведений бюджет України, зведений бюджет АР Крим, зведений бюджет області, зведений бюджет району, зведений бюджет міста з районним поділом.

Змістовий модуль 2. «Доходи та видатки місцевих бюджетів. Управління місцевими фінансами»

Тема 5. Формування доходної частини бюджетів місцевого самоврядування

Поняття і види доходів місцевих бюджетів. Класифікації доходів місцевих бюджетів. Інститут місцевих податків і зборів, як складовий елемент економічної культури. Класифікація місцевих податків і зборів. Основні елементи оподаткування місцевих податків і зборів. Запозичення до місцевих бюджетів. Проблеми мобілізації доходів місцевих бюджетів і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, податкові надходження, місцеві податки і збори, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, міжбюджетні трансферти, цільові фонди, місцеві запозичення до місцевих бюджетів, доходи, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансферів.

Тема 6. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів

Основи формування видатків місцевих бюджетів. Склад видатків місцевих бюджетів. Критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами України. Планування видатків місцевих бюджетів. Кошторис доходів і видатків бюджетної установи. Порядок виконання видатків місцевих бюджетів. Програмно-цільовий метод бюджетування на місцевому рівні.

Ключові слова: видатки місцевих бюджетів, видатки на громадський порядок і безпеку, видатки на економічну діяльність, видатки на охорону навколишнього середовища, видатки на житлово-комунальне господарство, видатки на охорону здоров'я, видатки на освіту, видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, програмно-цільовий метод бюджетного планування.

Тема 7. Міжбюджетні відносини та їх складові

Економічний зміст, необхідність та цілі фінансового вирівнювання. Бюджетне регулювання,

його мета, напрями, інструменти та методи. Сучасний стан та проблеми здійснення фінансового вирівнювання в Україні. Цілі фінансового вирівнювання. Види міжбюджетних трансфертів.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, фінансове вирівнювання, бюджетне регулювання, міжбюджетні трансферти, дотація вирівнювання, субвенції, кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів, додаткові дотації.

Тема 8. Бюджетний процес на місцевому рівні

Зміст і стадії бюджетного процесу на місцевому рівні. Складання, розгляд, затвердження, виконання та звітність місцевих бюджетів. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження. Забезпечення прозорості та відкритості бюджетного процесу на місцевому рівні..

Ключові слова: бюджетний процес, стадії бюджетного процесу, рішення про місцевий бюджет, виконання місцевого бюджету, звіт про виконання місцевого бюджету, бюджетний період, бюджетний цикл, учасники бюджетного процесу, розпорядники бюджетних коштів, одержувачі бюджетних коштів.

Тема 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної форми власності

Склад та специфіка фінансової діяльності підприємств комунального господарства. Необхідність та шляхи реформування житлово-комунального господарства України. Перспективні напрями розвитку комунального сектору. Розвиток державно-приватного партнерства у сфері житлово-комунального господарства.

Ключові слова: комунальне господарство, комунальні підприємства, основні засоби, оборотні кошти, витрати, собівартість, прибуток, фінансове забезпечення.

Тема 10. Управління місцевими фінансами

Місцеві фінансові органи, їх завдання, повноваження і функції. Участь громадськості в управлінні фінансами територіальних громад. Система казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Фінансовий контроль на місцевому рівні.

Ключові слова: управління місцевими фінансами, фінансові органи місцевих державних адміністрацій, фінансові органи місцевих рад, казначейське обслуговування місцевих бюджетів, казначейство; касове виконання місцевого бюджету, фінансовий контроль на місцевому рівні, контроль органів державного управління, контроль органів влади АРКрим і місцевого самоврядування, відомчий контроль, внутрішній контроль, попередній, поточний і наступний контроль.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Тема № 1. Місцеві фінанси в складі фінансової системи України

Тема № 2. Фінансова політика місцевих органів влади

Тема № 3. Податкова та боргова політика органів місцевого самоврядування

Тема № 4. Місцеві бюджети - визначальна ланка місцевих фінансів

Тема № 5. Формування доходної частини бюджетів місцевого самоврядування

Тема № 6. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів

Тема № 7. Міжбюджетні відносини та їх складові

Тема № 8. Бюджетний процес на місцевому рівні

Тема № 9. Фінансове забезпечення підприємств комунальної форми власності

Тема № 10. Управління місцевими фінансами

Приклади практичних завдань:

У власності громадянина є квартира загальною площею 90 кв м. Визначити суму податку на нерухомість, яку потрібно сплатити за 2022 рік і терміни сплати, якщо громада встановила норму оподаткування -1,5% від мінімальної заробітної плати.

Ситуаційні завдання:

- Яку роль відіграють місцеві бюджети в бюджетної системі України та у забезпеченні суспільного добробуту?

- Перелічіть основні податкові надходження до місцевих бюджетів. Проаналізуйте стан і тенденції розвитку місцевого оподаткування.

- Який механізм справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки? Наведіть умовний приклад оподаткування об'єкта нерухомого майна у поточному році.

- Які Ви бачите проблеми при формуванні доходів місцевих бюджетів в Україні? Запропонуйте напрями зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування.

- Як Ви розумієте поняття фінансового вирівнювання? Охарактеризуйте особливості його реалізації в Україні.

- Які проблеми міжбюджетних відносин в Україні потребують негайного вирішення?

Приклад тестового завдання:

За джерелами доходи місцевих органів влади поділяються на:

а) власні, закріплені, регульовані;

б) податкові, неподаткові, за рахунок кредитів і позик, трансферти від центральної влади й органів влади вищого територіального рівня;

в) поточні, доходи розвитку;

г) капітальні, доходи розвитку.

Індивідуальні завдання

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності вони залучаються до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, ця діяльність враховується при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Місцеві фінанси» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Індивідуальні види робіт можуть бути змінені та доповнені за ініціативою викладача або здобувача освіти (за погодженням із викладачем).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів Підсумковий контроль – залік
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. Максимальна сума становить 12 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії (до 7 балів).

Максимальна сума становить 7 балів за кожне заняття, 70 балів – максимальна сума.

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються у 10 балів.

Підсумковий контроль - Залік

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Якщо протягом семестру здобувачем за поточним контролем набране більше 100 балів, то вони прирівнюються до 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету

вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.

2. Конспект лекцій.
3. Електронні ресурси бібліотекиДУІТ:<https://library.duit.in.ua>.

Список рекомендованої літератури

Базова:

1. Близнюк О.П., Лачкова Л.І., Оспіщев В.І. Фінанси: Навчальний посібник. К.: Знання, 2008, 415 с.
2. Владимиров К.М. та ін. Місцеві фінанси: Навчальний посібник Херсон, Олді-Плюс. 2006, 352 с.
3. Василик О.Д., Василик О.О. Теорія фінансів: Підручник. К.: НІОС, 2007, 416 с.
4. Василик О.Д. Бюджетна система України: Підручник. О.Д. Василик, К.В. Павлюк К.: Центр навчальної літератури, 2004, 406 с.
5. Венгер В.В. Фінанси: Навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2009, 232с.
6. Кремень О.І. Фінанси: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2016, 412с.
7. Кудряшов В.П. Фінанси: Навчальний посібник. Херсон, 2012, 312 с.
8. Місцеві фінанси. Підручник за редакцією д.е.н., професора О.П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
9. Михайловська О.В. Фінанси в схемах і таблицях: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2014, 386с.
10. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2010, 218 с.
11. «Про банки і банківську діяльність» Закон України від 7.12.2000 р. № 2121 зі змінами і доповненнями. URL:// <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
12. «Про валюту і валютні операції» Закон України від № 2473-VI в редакції від 13.02.2020, підстава - 440-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
13. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» Закон України від 15.03.2022 р № 2120-IXURL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
14. «Про інвестиційну діяльність» Закон України від 18.09.91 р. № 1560 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Tex>
15. «Про Національний банк» Закон України від 20.05.99 № 679 –XIV зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
16. «Про обіг векселів в Україні» Закон України від 05.04.2001 № 2374-III зі змінами і доповненнями. URL://<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
17. «Про платіжні послуги» Закон України. Документ 1591-IX. Редакція від 01.02.2023. URL<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
18. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: підручник / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. К.: Алерта, 2017. 406 с.
URL: <http://ir.znau.edu.ua/bitstream/1234567>
19. Фінанси: навчальний посібник / І. В. Жравльова, О. В.Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін; за заг. ред. д. е. н, професора І. В. Журавльової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017, 330 с.
URL:<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/1>
20. Фінанси: Навч. посіб. За ред. В.І. Оспіщева. К.: Знання. 2012, 415 с.
21. Фінанси. Підручник. за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. К.: Знання. 2012, 687 с.

Допоміжна:

1. Brealey R. A. &Myers S. C. Principles of corporate finance. NewYork: McGraw-Hill, 2011, 976 р.
2. BrighamE. F. & Houston J. F. Fundamentals of financial management / E.F. Brigham. Mason: CengageLearning, 2009. 752 р.

3. Financial risk: manager handbook / Ed. by Ph. Jorion. London: John Wiley & Sons, 2003, 736 p.
4. John Maynard Keynes The General Theory of Employment, Interest, and Money. Houghton Mifflin Harcourt; First edition (April 15, 2016). 416 pages.
5. Milton Friedman, Anna Jacobson Schwartz A Monetary History of the United States, 1867–1960, Princeton University Press (November 1, 1971), 888 pages.
6. Офіційний сайт інформаційного агентства «Мінфін». URL: <https://minfin.com.ua/ua/>
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)
[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «[Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#)».